

Nr 8

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om ändrad ordning för poströstning i vissa fall vid politiska och kommunala val.

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 154, av fru *Holmqvist* och herr *Bengtsson* i Halmstad, hemställas, »att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära en utredning i syfte att möjliggöra för väljare, som uttagit röstlängdsutdrag, att å postanstalt avlämna sin valsedel å lämplig söckendag, helst lördag, under tiden för postanstaltens öppethållande».

Enligt lagen om val till riksdagen och kommunala vallagen må vid andra-kammarval och kommunalval den som på grund av vistelse å annan ort inom riket är förhindrad att utöva sin rösträtt vid valförrättningen för det valdistrikt, där han är uppförd i röstlängd, å valdagen avlämna valsedel, avseende valet i valkretsen dit nämnda distrikt hör, å fast postanstalt; den som vårdas å sjukvårdsanstalt inom riket, vid vilken postanstalt finnes inrättad, må å valdagen där avlämna sådan valsedel, även om sjukvårdsanstalten är belägen å den ort, där han är uppförd i röstlängden. Kan det med skäl antagas, att röstberättigad kommer att å valdagen vistas utom riket eller att röstberättigad, vilken utövar militärtjänst eller tillhör besättning eller annan personal å fartyg eller personalen vid statens järnvägar eller vid enskilt järnvägsföretag eller vid post-, tull- eller lotsverket, till följd av tjänstens utövning icke kan utöva sin rösträtt på valdagen, må sådan röstberättigad avlämna valsedel före valdagen inom riket å fast postanstalt samt utom riket å svensk beskickning eller svenskt konsulat, som Konungen bestämmer.

Väljare, som avlämnar valsedel enligt vad nu sagts, skall inneha röstlängdsutdrag. Röstmottagare är inom riket postfunktionär. Röstmottagning å postanstalt skall äga rum från och med adertonde dagen före valdagen till och med valdagen. Röstmottagning skall före valdagen äga rum under den tid postanstalten hålles öppen för allmänheten. I fråga om den tid, då postanstalt skall vara öppen på valdagen, äro bestämmelserna rörande andrakammarval och kommunalval av olika innebörd. I kommunala vallagen stadgas sålunda i 37 § tredje stycket, att å valdag röstmottagning å postanstalt skall äga rum under den tid postanstalten hålles öppen för allmänheten, dock minst en timme. Motsvarande föreskrift för andrakam-

marvalen återfinnes i 72 § tredje stycket lagen om val till riksdagen. Enligt detta lagrum skall röstmottagning å postanstalt äga rum under den tid postanstalten hålles öppen för allmänheten, å valdag dock minst en timme före klockan elva förmiddagen och en timme efter klockan ett eftermiddagen; där särskilda skäl därtill äro, må Konungen begränsa tiden för röstmottagning å valdag till den tid postanstalt hålles öppen för allmänheten, dock minst en timme.

I nu förevarande motion hemställes, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära en utredning i syfte att möjliggöra för väljare, som uttagit röstlängdsutdrag, att å postanstalt avlämna sin valsedel å lämplig söckendag, helst lördag, under tiden för postanstaltens öppethållande. Motionärernas önskan synes dock icke vara att förlägga all poströstning till dag före valdagen. I motiveringen framhålles nämligen, att vid de omval, som vanligtvis följa efter politiska och kommunala val, väljarens rätt att vid vistelse på annan ort på valdagen fullgöra sin rösträtt å postanstalt visat sig medföra stora kostnader för staten, trots att endast, såsom förhållandet var vid de senast förrättade omvalen, ett fåtal väljare voro berörda. Om samtliga postanstalter i riket skulle hållas öppna för valdeltagande minst en timme på valdagen, skulle kostnaderna härför uppgå till cirka 80 000 kronor. Efter överenskommelse mellan postverket och valnämndsordförandena i berörda valdistrikt ha de sistnämnda brukat tillfråga väljare, som uttagit röstlängdsutdrag, vid vilken postanstalt vederbörande ämnat avlämna sin röstsedel för att på så sätt minska postverkets kostnader, som likväl blivit ganska stora. Ett enklare sätt att lösa den föreliggande frågan har synts motionärerna vara att medgiva rätt för valman, som uttagit röstlängdsutdrag, att exempelvis på lördagen före valet på postanstalt få avlämna sin röstsedel, varigenom extrautgifterna för ersättning till postverket kunde inbesparas.

Med anledning av vad i motionen anförts vill utskottet först framhålla, att enligt inhämtade upplysningar postverkets kostnad för en timmes öppethållande av rikets samtliga fasta postanstalter uppgår till något över hälften av den summa motionärerna anført eller till, högt räknat, 50 000 kronor. Utskottet vill vidare erinra om sitt uttalande vid 1953 års riksdag (utl. nr 6), att postverkets kostnader för poströstningen vid val enligt utskottets bedömande icke vore sådana, att de rimligen borde föranleda, att systemet med poströstning slopades eller i något mera betydande avseende ändrades i fråga om septembervalen eller andra val av större vikt. Utskottet vidhåller alltså denna ståndpunkt. Enligt utskottets uppfattning bör således icke vid omval i någon valkrets till andra kammaren, till landsting eller till stadsfullmäktige i vissa större städer, som icke deltaga i landsting, ändring eller inskränkning i tiden för postanstaltens öppethållande å valdagen ifrågakomma. Om det däremot är fråga om ett enstaka val av kommunal-, municipal- eller kyrkofullmäktige, har

spörsmålet — sedan postanstalterna efter den 15 juni 1951 i allmänhet hållas stängda å sön- och helgdagar — kommit i sådant läge, att det extra öppethållandet på valdagar för sådana särskilda val av samtliga postanstalter kan te sig som en opraktisk och alltför kostsam anordning. Utskottet anser sig dock icke utan vidare kunna förorda, att ens vid sådana tillfällen, när blott i någon enstaka kommun fullmäktigeval skall äga rum, poströstningen flyttas från valdagen till någon tidigare söckendag. Principiellt bör nämligen ej annan ordning tillämpas vid omval än vid det ursprungliga valet. Möjligen kunde vid dylika val postanstalternas öppethållande valdagen inskränkas till den del av riket, där ifrågavarande ort är belägen, samt på större platser begränsas till någon eller några av de där förekommande postanstalterna. I praktiken har hittills förfarits så, att generalpoststyrelsen efter samråd i varje särskilt fall med inrikesdepartementet vidtagit särskilda åtgärder för att nedbringa kostnaderna för poströstningen genom att hålla vissa postanstalter stängda. Vederbörande departements uppmärksamhet har sålunda fästs på de olägenheter, som vid särskilda kommunalval äro förknippade med nuvarande bestämmelser på området. Utskottet förutsätter därför, att det inom inrikesdepartementet, utan att riksdagen därom gör särskild hemställan, kommer att företagas en utredning och översyn rörande ordningen för poströstning vid särskilda kommunalval, varigenom nuvarande olägenheter kunna avhjälpas. Utskottet hemställer alltså,

att motionen II: 154 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 mars 1955

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Damström, Pettersson, Weiland, Fritiof Karlsson, Erik Olsson*, Olsén, Ollén, Arrhén* och Sigfrid Larsson*; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård, Fast*, Norén, Swedberg, Spångberg, Jonsson i Haverö, Nordkvist i Kalmar, Nilsson i Göingegården* och Hammar.

* Ej närvarande vid justeringen.